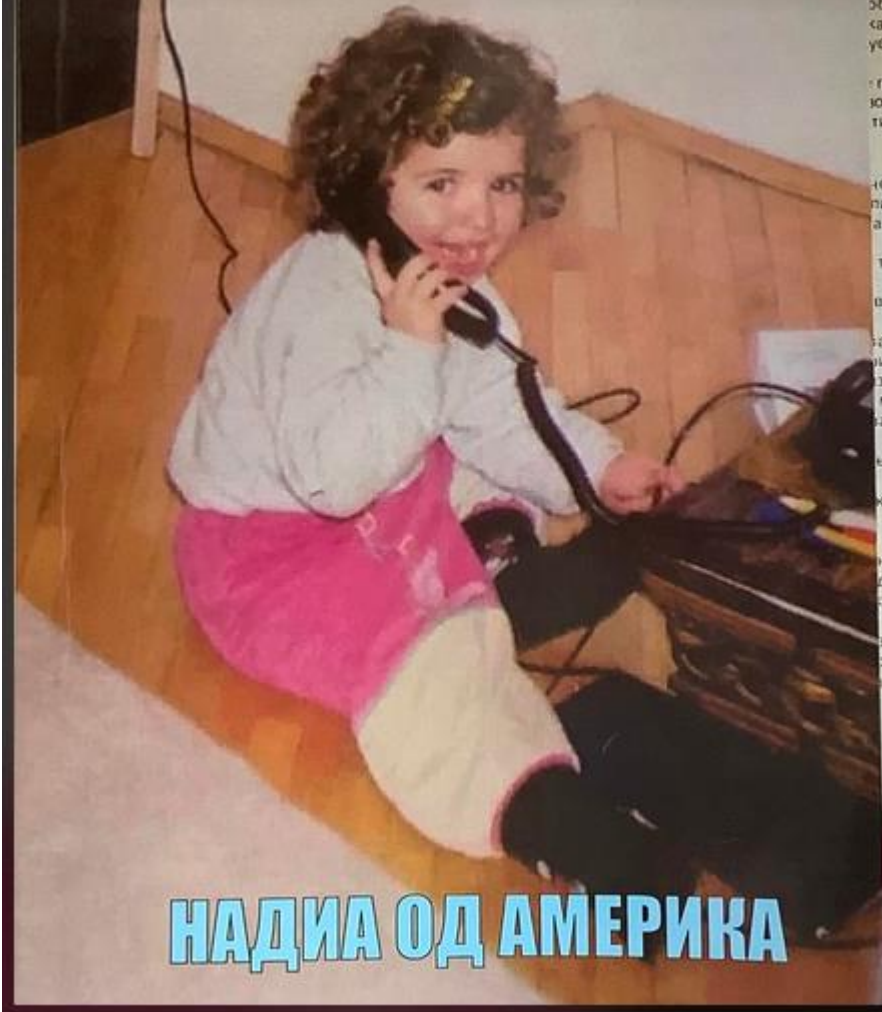

МАРИЈА ВОДЕНСКА

НАДИА ОД АМЕРИКА

те
зо
и па
ф.
зби
са
уен
гр
юр
ти
не
ли
а
те
ва
за
лит
зд
м
ва
ба
жБ
нс
дс
со
а
ор
а

Марија Воденска
НАДИА ОД АМЕРИКА

Издавач:
Здружение на граѓани
Литературен клуб
„ИСКРА“ - Штип, Македонија

За издавачот:
Делчо Везенковски - Вујче, претседател

Уредник, лектура, коректура и компјутерска подготовка:
Делчо Везенковски - Вујче

Рецензент:
Проф. д-р Јованка Денкова

Техничко уредување:
Миланчо Миленкоски

Тираж: 200бр.

Печати:
Печатница „Идеал графика“ - Штип

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
"Св. Климент Охридски", Скопје

821.163.3-32

ВОДЕНСКА, Марија
Надиа од Америка / Марија Воденска. - Штип :
Литературен клуб Искра,
2022. - 71 стр. : илустр. ; 21 см

ISBN 978-608-66847-2-3

COBISS.MK-ID 57568485

РЕЦЕНЗИЈА за книгата НАДИА ОД АМЕРИКА од Марија Воденска

ТОПЛА ПРИКАЗНА ЗА ЕДНО ВОТВРЕМЕНСКО ГЕНЕРАЦИСКО ДРУЖЕЊЕ

Приказната ги подотвора своите магични порти пред читателот, во мигот од раѓањето на внуката Надиа, во далечната Америка. А портите како по некаков пријатно поминат летен одмор, додека на залезот сончевите зраци топло нè подгалуваат, се затвораат со писмото со зборови на благодарност од бабата за внуката, за есејот кој таа го напишала во Америка на англиски јазик, и во кој им се заблагодарува на своите баби и дедовци од обете страни (мајкина и таткова). Но, сепак, а особено кон бабите, кои во нејзината свест се олицетворение на силни, стамени жени.

Авторката Воденска најмногу внимание во книгата посветила на односот баби/дедовци-внуци. При тоа, се чини во преден план се бабата Марија и внуката –Надиа. Нивната

здрава врска се воспоставува уште по раѓањето на малата Надиа во прекуокеанската ветена земја. И така, сосема природно, започнува едно интересно патување на баба Марија, викана Мале (од Македонија) и Надиа (од Америка). На таа интересна одисеја, која почнува на двегодишна возраст на Надиа, кога е оставена во Македонија на едногодишен престој, малата Надиа ќе се стекне со непроценливи богатства, сознанија за младоста на своите родители, и пред читателот провејуваат сликите од едно минато време во кое животот течел како по мирна река, со меѓусебни дружби, по штипските сокаци...

Многу научни студии ја потенцираат улогата, посебно на бабите во едуцирањето и подучувањето на внуците преку читање или раскажување. При тоа, се посочува дека овој сегмент има огромно значење за зацврстување на интергенерациските семејни односи. Сите ние имаме омилени спомени од детството од раскажаните приказни од страна на бабите/дедовците или нивно читање од книга. Раскажувањето или читањето може многу да влијае врз животот на внуците. Нивната анализа го истакнува значењето на читањето/раскажување приказни, зашто персонализирајќи ги, преку нив бабите/дедовците ги искажуваат и сопствените поуки и искуства кои на овој начин им ги пренесуваат на младите поколенија. Такви приказни, бабата Марија (реалниот автор и лик истовремено Марија Воденска) ѝ раскажува на Надиа и нема тука ништо измислено. Секој кој барем еднаш поминал низ градот Штип, а особено оние кои живеат во него, многу сликовито ќе ги доживеат наративните прошетки на баба Марија за градот, за истакнати личности во него, за места и локалитети... На овој начин, знаејќи многу податоци за семејната или националната историја, постарите (бабите и дедовците) се јавуваат и во улога на едукатори на внуците: „Во нашиот крај, кајшто сум родена, мајките на нивните татковци во фамилијата ги викале: стара мајка, скратено: стар-мале. Новодојдената снаа во фамилијата сите ја викаат: невеста, а децата, својата мајка ја викаат: мамо, мајко. Снаата на свекрвата ѝ се обраќа со: мале, па децата, слушајќи ја својата мајка, и тие баба им ја викаат: мале. Затоа јас сум вашата Мале за сите наши внуци од ќерката и од синот, а баба е секоја друга стара жена од роднините, пријателите, соседите...“

Во секој случај влијанието на бабите и дедовците врз развојот на децата е директно и индиректно, а пред сè придонесува за зближување на генерациите (Smith, 2005), но има и други позитивни придобивки за постарите од врската со внуците, како што е позитивното влијание врз нивното психолошко здравје. Грижата за децата ги прави постарите посреќни и тие уживаат во животот повеќе од порано. На тој начин, се одржува и нивното ментално здравје, особено како начин да ја победат осаменоста и депресијата „Дружењето со Надиа е како мелем за душа. Дедо ја научи да рецитира и да пее детски песнички на македонски јазик“. Зборувајќи за улогата на постарите како едукатори, многу автори (Yusuf, 2014) ја потенцираат нивната улога како едукатори за физичкото здравје, но и за културното и ментално здравје на внуците. Имено, тие преку комуникацијата со децата која ја остваруваат и преку раскажувањето на приказни, од една страна можат да им помогнат на децата во учењето, а од друга страна да ги запознаат со предците, културата и религијата.

При оваа едукативна мисија, постарите како да ги надминуваат негативните искуства, зашто се во последната етапа од животот, па тие можат да ги заштитат внуците од лоши влијанија и однесување, да придонесат за развој на нивните социјални вештини со активности во слободното време. Се разбира, не треба да се занемари и фактот дека тие поседуваат домашни вештини, што младите (родителите на децата или самите деца) ги немаат. Посебно импресионира желбата и настојувањето на постарите, на бабата Марија и дедото, Ицо кај внуката Надиа и внукот Тиодор кој ќе се роди по неколку години, да се негува и зачува нивниот идентитет, преку познавањето и активното

користење на родниот, македонски јазик: „Таа ги разбираше децата, а и самата зборуваше на македонски јазик, што од раѓањето го слуша од нејзините родители, од бабите и дедовците, а беше леснојазика“. Впрочем, љубопитноста на малата Надиа, и нејзината желба да дознае за минатото на својата баба и дедо Ицо кој е роден во Штип, за нивната голгота на Мале како деца-бегалци од Егејска Македонија, да дознае за нивниот живот во Штип, за детството и младоста на нејзините родители, уште еднаш ја потврдува вистината дека дружењето на бабите/дедовците и внуците има многу придобивки и за постарите. Овде особено пленува хуморно раскажаната семејна згода на семејното летување во Будва, со јазичното недоразбирање околу зборовите „парадајз“ (срп. домот) и „пераи“ (за пливање), а пленува и начинот и меланхолијата со која бабата Марија ја плете историјата на градот, со потресните легенди за камениот мост на реката Брегалница, за освојувањето на Исарот од страна на Османлиите, за обичаите во Штип при празнувањето на празникот Четрсе, Духовден, Митровден, и тн. На тој начин, Воденска, суптилно и со многу прецизни детали, на интересен, но и поучен начин, на својата внука ѝ ги пренесува спомените од колективната национална историја, од фолклорот, но и сопствените знаења. Читајќи ја оваа само навидум мала книшка, како да чекориме и ние заедно со Надиа и бабата Марија по штипските сокаци на Исарот, по Горно Маало, Тузлија, Чаршијата, Кадидере, Дујлето, по пешачката патека околу реката Брегалница, како да ги пробуваме надалеку прочуените слатки, боза и лимонада во слаткарницата „Јаја“, како да седиме и го вдишуваме прекрасниот ароматичен воздух под липите на кејот на реката Отиња, итн.

И не само тоа, бабата ја запознава и ја вклучува Надиа и во културниот живот во градот, во манифестацијата „Штипско културно лето“, ја запознава со школувањето на нејзината мајка во централното основно училиште „Ванчо Прке“, а особено значајно е што бабата ја запознава малата Надја со нашето огромно духовно богатство, историја, фолклор, раскажувајќи ѝ за празниците, за локациите, за истакнати луѓе, но и за некои помалку подзаборавени работи за помладите генерации, како начинот на квасење на млекото, преку приказната за семејното лозје во Кумлакот, за учењето и пеењето на коледарски песнички, на некои старогратски песни, пред нас се раздишува една поучна приказна за лозјето и грозјето и начинот за претворање во вино, со детални описи за сукање на баница, итн. Книгата на Марија Воденска „Надиа од Америка“ е уште една потврда за придобивките на младите генерации од врската со бабите и дедовците, како градење на навики поврзани со исхраната, однесувањето и физичките активности. Имено, бабите/дедовците имаат можност да влијаат врз исхраната на внуците и на тој начин да го обликуваат нивното однесување, позитивни емоции, а пред сè, здравиот начин на исхрана, каков што е случајот и со малата Надиа, која активно се вклучува во домашните работи, околу подготовката на Коледе, Бадник и Божиќ, правењето на коледарските колачиња, карактеристичните песни специјалитети како одлика на овој празник (посна сарма со зелка), поговорките искажани по тој повод: : „Пред Божиќ, зад Божиќ, каде и да си - дома да си!“, потоа поучната подготовка на велигденската трпеза и боењето на велигденските јајца, со сите обичаи, итн...

По прочитот на книгата „Надиа од Америка“ на познатата македонска авторка Марија Воденска, ние како читатели застануваме, земаме здив и се обидуваме да сфатиме колку е голема љубовта на авторката кон македонизмот кон македонското чувство во неа, кое таа толку силно настојува да се негува и сочува и кај идните генерации. Оваа книга можеби наликува на некои други со слична тематика, но и при секој прочит, остануваме исполнети со почит кон жената во чии и најситни дамари силно пулсира љубовта кон македонската историја, јазик, култура и идентитет. Како што тоа ќе го каже и нејзината Надиа во својот есеј, тоа е она што нè одржало да опстоиме низ вековите: „Тие ме инспирираат секојдневно да бидам храбра и силна зашто како фамилија ќе можеме низ

се да поминеме, што и да дојде во животот. Чувствувам силна поврзаност со моите баби и низ таа врска ги чувствувам нивните животни борби. Тие ми помагаат да разберам од каде доаѓам и која сум“.

Штип, 03.01.2022 година

Проф.д-р Јованка Денкова

Марија Воденска (Делова Дургутова) е родена на 7.2.1942 год во с. Цакони Воденско-Егејска Македонија. Во 1948 год. за време на Граѓанската војна во Грција заедно со илјадници деца-бегалци се протерани од родните огништа и испратени во државите на источна Европа. Заедно со братот и сестрата се сместени поодделно по детските домови во Бела Црква и Белград (Србија, а таа во Целје во Словенија-до крајот на 1950 год.).

По завршувањето на војната (1949 г.), мајката Сава а потоа и таткото Ване принудени се да пребегнат во Југославија (во Македонија и по извесно време заедно со своите деца се вдомуваат во што-туку основаната приградска населба Три Чешми кај Штип. Марија четврто одд. завршува во Три Чешми а осмо одд. во Штип во 1957 год. со секојдневно пешачење од населбата до градот и назад. Истата година се вработува во ПИ „Македонка“. Во 1968 г. вонредно го завршува Средното економско училиште, а во 1978 год. дипломира на Педагошката академија во Штип, а во 1982 год. и дипломира на Филолошкиот факултет во Скопје.

Во 1974 год. Марија ја започнува својата голгота по трагите за човековите права на Македонците ширум светот. Во 1983 г. е избрана во раководството на Здружението на Македонците од егејскиот дел на Македонија со седиште во Битола, а во 1988 г. е учесник на Светската средба на децата бегалци, одржана во Скопје, а во 1990 г. учествува на Самитот за човекови права во Москва. Во 1993 г. е основано Здружението на прогонети Македонци „Егеј“ Штип, чиј прв претседател е Марија Воденска. Таа е член на Друштвото на писатели на Македонија, член на Литературните преведувачи на Македонија, на Литературниот клуб „Искра“ -Штип и негов претседател итн.

Автор е на „Гранитна есен“ (збирка песни), „Беломорка“ (новела), „Три Чешми“ (монографија), „Раселени“ (писма), „Расслени“ (записи), а работи на едицијата „Живите патништа на Македонците“.

До 2017 год. беше 56 години во брак со Ристо Дургутов кој почина во Бостон(САД), со кој имаат две деца, синот Мијалче (Мишко) и ќерката Ирена, како и пет внуци.

Марија Воденска (Делова Дургутова) е родена на 7.2.1942 год во с. Цакони Воденско-Егејска Македонија. Во 1948 год. за време на Граѓанската војна во Грција заедно со илјадници деца-бегалци се протерани од родните огништа и испратени во државите на источна Европа. Заедно со братот и сестрата се сместени поодделно по детските домови во Бела Црква и Белград (Србија, а таа во Целје во Словенија-до крајот на 1950 год.).

По завршувањето на војната (1949 г.), мајката Сава а потоа и таткото Ване принудени се да пребегнат во Југославија (во Македонија и по извесно време заедно со своите деца се вдумуваат во што-туку основаната приградска населба Три Чешми кај Штип. Марија четврто одд. завршува во Три Чешми а осмо одд. во Штип во 1957 год. со секојдневно пешачење од населбата до градот и назад. Истата година се вработува во ПИ „Македонка“. Во 1968 г. вонредно го завршува Средното економско училиште, а во 1978 год. дипломира на Педагошката академија во Штип, а во 1982 год. и дипломира на Филолошкиот факултет во Скопје.

Во 1974 год. Марија ја започнува својата голгота по трагите за човековите права на Македонците ширум светот. Во 1983 г. е избрана во раководството на Здружението на Македонците од егејскиот дел на Македонија со седиште во Битола, а во 1988 г. е учесник на Светската средба на децата бегалци, одржана во Скопје, а во 1990 г. учествува на Самитот за човекови права во Москва. Во 1993 г. е основано Здружението на прогонети Македонци „Егеј“ Штип, чиј прв претседател е Марија Воденска. Таа е член на Друштвото на писатели на Македонија, член на Литературните преведувачи на Македонија, на Литературниот клуб „Искра“ -Штип и негов претседател итн.

Автор е на „Гранитна есен“ (збирка песни), „Беломорка“ (новела), „Три Чешми“ (монографија), „Раселени“ (писма), „Раселени“ (записи), а работи на едисијата „Живите патишта на Македонците“.

До 2017 год. беше 56 години во брак со Ристо Дургутов кој почина во Бостон(САД), со кој имаат две деца, синот Мијалче (Мишко) и ќерката Ирена, како и пет внуци.